Protokoll vid sammanträde med KSO

Datum: Fredagen den 9 maj 2025. Tid 09.00 – 11.45. Teamsmöte.

Närvarande

Beslutande:
Oskarshamns kommun: Andreas Erlandsson (S), Sven Gunnar Persson (KD), Lucas Lodge (M) och Leif Axelsson, (SD).
Varbergs kommun: Ann-Charlotte Stenkil (M), Jeannette Qvist (S) och Kent Norberg (S).
Östhammars kommun: Fabian Sjöberg (M) och Jonas Lennström (S).
Nyköpings kommun: Tommy Jonsson (M).

Tjänstemän: Kersti Ingemarsson, Eva Andersson, båda Östhammars kommun och Jennica Toresson, Varbergs kommun och Niclas Lundström, Oskarshamns kommun.
KSO- samordnare: Ted Lindquist.

Övriga närvarande: Vid sammanträdet genomförs dels ett externt föredrag med SKB AB:s kommunikationschef Anna Porelius, dels ett föredrag med projektledare Pontus Ericsson om pilotprojektet för ny kärnkraft i Östhammars kommun.

Dagordning

1. Mötesprotokoll KSO- styrelsen 2025-03-21.

Föreligger protokoll från det senaste styrelsemötet den 21 mars.

Beslut:

Mötesprotokollet noteras som mottaget.

---

2. Rapporter från medlemskommunerna, inkl. information om pågående SMR- projekt.

Varbergs kommun och lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket

Säkerhetsnämnden kommer att sammanträda om en vecka. Tusen miljarder kilowattimmar hade Ringhals-verket producerat den 18 mars sedan starten 1975. Normal drift vid Ringhalsverket. Vid R1 och R2 pågår avveckling och sanering av kontaminerat material inför friklassning. Inga säkerhetsmässiga problem i övrigt. De årliga avställningarna under 2025 genomförs enligt följande: Ringhals 3: 21 maj - 13 juni och Ringhals 4: 3 augusti - 8 september. Fram till den 13 juni genomförs 2 800 olika insatser. En incident vid R3 föranledde avstängning i 3 veckor.

Ett så kallat avgränsningssamråd pågår mellan den 3 mars till den 7 april med allmänhet, organisationer och särskilt berörda. Vattenfall höll ett samråd enligt miljöbalken den 19 och 20 mars.

Konstateras att arbetet kring ny kärnkraft på Väröhalvön föranleder mycket arbete för berörda parter. Kommunen har svarat på en hemställan från länsstyrelsen om att upphäva naturreservatet och det rörliga friluftslivet på Väröhalvön. Vattenfall vill inte att det rörliga friluftslivet ska återinträda efter utbyggnad av ny kärnkraft på grund av anläggningarna är skyddsobjekt och kräver ökad säkerhet. Allmänheten anser att man genom detta tar bort ett naturvårdsområde som är en allmän tillgång för alla. Till detta kommer att förändringen också innebär att en hamn skulle försvinna. När det gäller Vattenfalls pågående förstudie vet kommunen ännu inte vad Vattenfall kommer att föreslå i sin slutrapport, SMR eller storskalig kärnkraft. Det finns ännu inte någon tidplan på när slutrapporten kan förväntas. Slutligen framkommer att Vattenfall har startar ett nytt kärnkrafts-bolag, projektbolaget Videberg Kraft AB (Uppkallat efter hamnen på Väröhalvön), för att möjliggöra en ansökan om statligt stöd. Parallellt förs en nära dialog med industrikonsortiet Industrikraft om ett potentiellt delägarskap från industrin.

Oskarshamns kommun och lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamnsverket

Oskarshamnsverkets produktionsår 2024 blev ett lyckat år för Sveriges största kärnkraftsreaktor Oskarshamn 3 med en nettoleverans på totalt 10,8 TWh fossilfri el. Det tredje bästa produktionsåret sedan starten 1985. O3 hade en 89,8 % anläggningstillgänglighet och stod därmed för 7 % av Sveriges elproduktion. Från revisionsavställningen 2024 till revisionsavställningen 2025 hade O3 en 325 dagars oavbruten elproduktion vilket är rekord för anläggningen. Vid årets revision upptäcktes defekt på rör i anslutning till reaktorn på O3, vilket innebär att OKG inte kan starta anläggningen innan felet har åtgärdats. Planerad återstart är den 15 augusti. Under den förlängda revisionsavställningen kommer OKG passa på att utnyttja stilleståndstiden för att förbättra anläggningens status. Ambitionen är att förbättra förutsättningarna för framtida strålsäkerhet och tillgänglighet. Tio olika grupper startats för att arbeta med förbättringsåtgärderna. I stort ligger nedmonteringen av O1 och O2 enligt plan när det gäller friklassat avfall, uppfyllda milstenar, totalt nedmonterat avfall och strålsäkerhet. Framkommer att SSM även tog upp det fysiska skyddet med anledning av behov av bättre kontroll utanför staketet vid skyddsobjektet. SKB AB och OKG AB kommer att öppna ett nytt kontor i centrala Oskarshamn. Det kommer även att finnas en utställning om kärnkraftens historia med mera i lokalerna och där kommer även studiebesök att kunna tas emot, vilket inte har varit möjligt på samma sätt på Simpevarps-halvön där anläggningarna/skyddsobjekten ligger.

Östhammars kommun och lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarksverket

Säkerhetsnämnden hade ett sammanträde den 20 mars och nästa möte är i juni, som också är ett öppet möte för allmänheten. I januari påbörjades utbyggnaden av SFR i Östhammar. Arbetet med sprängningar löper på enligt plan. Närmare 180 meter ny tunnel har producerats. Tunnelbygget görs i samarbete med Skanska. 117 000 kubikmeter nya tunnlar ska skapas på 120-140 meter djup. SKB har även påbörjat markförberedande arbeten för slutförvaret. Första spadtaget skedde i januari. Bland annat förbereds byggnation av en kapselbro. Markarbetet kommer hålla på i cirka två år för att därefter påbörja sprängningarna för slutförvaret. Tunnelarbetet beräknas därefter ta runt tio år innan anläggningen kan påbörja provdrift. Vidare framkommer att det för närvarande inte finns någon VD på plats för Forsmarksverket utan endast en Vice VD. Kommunen önskar besked långsiktigt. Slutförvarsfrågor tar mycket tid i anspråk. Vidare framkommer att olika företag kontaktar kommunen och möten pågår gällande både SMR och en ny variant av kokarvattenreaktor. I sammanhanget framkommer även att Vattenfallskoncernen äger marken i fråga.

Nyköping

Framkommer att testverksamhet rörande SMR eventuell ska inledas vid Studsvik

Beslut

Kommunrapporterna anses mottagna.

3. Lägesrapporter från pågående pilotprojekt i medlemskommunerna.

Oskarshamns kommun

Projektledare Niclas Lundström informerar om Oskarshamns kommuns projekt ”Ny kärnkraft till Oskarshamn”. Kommunen har sökt bidrag från Naturvårdsverket för ett pilotprojekt som övergripande syftar till att se över möjligheten för ny kärnkraft i Oskarshamn. Naturvårdsverket har i två ansökningsomgångar beviljat Oskarshamns kommun 1 850 000 kr i bidrag. Projektet syftar till att bygga upp kunskap och insikter hos beslutsfattare och tjänstepersoner men även hos organisationer och allmänhet för att möjliggöra etablering av ny kärnteknisk verksamhet i kommunen. Fokus för nyetablering är området vid det befintliga kärnkraftverket.

Projektet är uppdelat i tre delprojekt.
1. Lokalt kärnkraftsprogram
2. Pilot Ävrö
3. Påverkan på lokalsamhället och lokal acceptans

Lokalt kärnkraftsprogram syftar till att skapa en, ur ett kommunalt perspektiv, övergripande processbeskrivning för tillståndsansökan av nya kärntekniska anläggningar i Oskarshamns kommun. Erforderliga underlag och tidsåtgång för kommunala beslut ska identifieras samt vilka förberedelser och förankringsarbeten som kommer att krävas behöver förtydligas. Kommunens erfarenheter från LKO (Lokal Kompetensuppbyggnad Oskarshamn) ska lyftas in i förslaget. Vidare ska kompetens- och resursbehov samt organisationsförslag för den kommunala verksamheten presenteras.

Pilot Ävrö syftar till att påbörja fysisk planering för ny kärnkraft i kommunen där fokus ligger på att skapa en ny detaljplan för ny fossilfri energiproduktion inkluderande kärnkraft på Ävrö. Under året har förberedande arbeten som krävs till den strategiska miljöbedömningen påbörjats. Bland annat har naturvärdesinventering och arkeologiska utredningar startats upp. Planen är att strategisk miljöbedömning tas fram under 2026 och att samråd sker under 2026/2027 för att kunna anta detaljplanen i slutet av 2028 eller början av 2029.

Det tredje delprojektet syftar till att se över vilken lokal påverkan som en utbyggnad av en kärnteknisk verksamhet kommer att innebära både under byggtiden och därefter vid drift (infrastruktur, bostäder, skola, vård, omsorg, kompetensförsörjning, service, säkerhet, e.t.c). Vidare arbetas det med erfarenhetsutbyte med andra kommuner, myndigheter och intressenter som bland annat har resulterat i att Oskarshamn bjuder in de övriga tolv pilotkommunerna till en minikonferens den 17-18 juni.

I delprojektet arbetas det även med att skapa förutsättningar för en bred lokal och regional acceptans genom att få till en modell för medborgardialog. Arbetet kommer att grundas i kommunens goda erfarenheter från tidigare etableringar av kärntekniska verksamheter men också anpassas till dagens förhållanden. Som en grund för detta arbete kommer kommunen i samarbete med Novus att genomföra en attitydundersökning under maj-juni. Undersökningen syftar till att ge ett underlag för vad Oskarshamns kommun ska fokusera på i dialogerna med närboende, medborgare, näringsliv, etc. Två övergripande frågor kommer ligga till grund för undersökningen:
• Vilken inställning har invånarna i vår och angränsande kommuner till att ny kärnkraft och om det i så fall byggs i Oskarshamn?
• Vilka frågeställningar är viktiga för Oskarshamns kommun att belysa vid en eventuell tillståndsansökan?

Varbergs kommun

Projektledare Jan Bengtsson är förhindrad att medverka vid dagens sammanträde på grund av semester.

Vid styrelsemötet utlovas en lägesrapport från Varberg vid nästa KSO- möte. Vidare framkommer att flera intervjuer har genomförts med konsulter och att ett analysarbete pågår. En stor fråga rör vad det innebär att under bygg-tiden ta om hand alla som vistas i kommunen i samband med utbyggnaden av ny kärnkraft.

En jämförelse kan göras med lokaliseringen av Northvolt till Skellefteå kommun. En väldig anspänning på kommunen och grannkommunerna vid så stora projekt när det gäller infrastruktur, sociala frågor, boende med mera. I sammanhanget är ekonomin en mycket viktig fråga. Hur ska kommunen klara att leverera tjänster och vem ska stå för kostnaderna, kommunen eller Vattenfall!? Samtidigt handlar det om uthållighet och att tänka på de långa tidsperspektiven. Hur bibehålla kompetensen i ett så stort projekten som pågår länge?

Östhammars kommun

Projektledare Pontus Ericsson och Anna Bergsten (kontaktperson projekt 2) informerar.

Två pilotprojekt:
• *Projekt 1 Tematiskt tillägg till översiktsplan med fokus på energiproduktion och eldistribution, samt framtagande av ny kommunal energiplan. Delvis stöd från konsultföretaget Sweco avseende det tematiska tillägget.*
- Tematiskt tillägg till översiktsplan med fokus på energiproduktion och eldistribution.
- Samrådshandling som går ut innan sommaren -25, formellt samråd under sommaren för att få in synpunkter innan vi rapporterar till Naturvårdsverket sista september
- Ny kommunal energiplan.

Vad? - Energisystemets tre delar:
• Produktion fokus på ny kärnkraft, men även solenergi
• Distribution transmissionsnätet
• Användning industriverksamhet

Hur och varför? - Kommunens formella roll vid kärnkraftsetablering:
–Detaljplan
–Bygglov
–Kommunalt veto:
• Grunduppdraget från regeringen snabba på planprocesserna
• Försökt att identifiera potentiella problem och konflikter och se hur kommunen kan verka för att de kan undvikas. Dialog och samverkan med centrala aktörer för att identifiera och förstå tekniska och praktiska förutsättningar vid ny etablering,

Två processer som pågått parallellt och i växelverkan; intern dialog med tjänstepersoner och den politiska ledningen på kommunen och extern dialog med relevanta aktörer: Vattenfall, Kärnfull Next , Blykalla, Nordic Nuclear Energy, Svenska Kraftnät och fastighetsägare.

Tre scenarier för ny kärnkraft:
a) Ny storskalig anläggning bredvid kärnkraftverket i Forsmark. Finns detaljplan som tillåter ny kärnkraft. Vattenfall är fastighetsägare.
b) Mellanstor vattenkyld anläggning , till exempel två till fyra reaktorer om 300MW, i nytt geografiskt läge. Vattenfall äger marken vid Forsmark och kan eventuellt säga nej till ny kärnkraft från annan aktör. Hargshamn är en potentiell placering, men frågan kom för plötsligt för fastighetsägaren.
c) Mindre icke vattenkyld anläggning vid industriverksamhet i Dannemora eller Gimo , utan krav på anslutning till elnätet.

Det fortsatta arbetet omfattar bland annat att bearbeta inkomna synpunkter från samrådet. I mån av tid arbeta vidare med ett granskningsförslag. Fortsätta med den kommunala energiplanen där Sweco driver arbetet.

• *Projekt 2 Kommunalekonomisk aspekter av en kärnkraftsetablering*.
Sweco gör utredningen som rör tidigare kärnkraft i Östhammar och delvis andra kommuner.
Utredning för att belysa frågan om ny kärnkraft ur ett kommunalekonomiskt planeringsperspektiv
Utredningen ska belysa frågan ur två komparativa perspektiv;

-Nuläget jämfört de förhållanden som rådde under utbyggnaden av den befintliga kärnkraften i Sverige med Forsmarks kärnkraftverk och Östhammars kommun som exempel.
-Ett internationellt jämförande perspektiv på basen av ett urval av relevanta länder, företrädesvis i Europa men möjligen även i Nordamerika och/eller Asien. Utifrån de genomförda komparativa analyserna ska utredningen utmynna i ett antal förslag till åtgärder.

Utredningen genomförs av Sweco och består i huvudsak av följande delar:
– Effekter av den tidigare utbyggnaden av kärnkraft i Forsmark (historisk tillbakablick)
– Effekter från en framtida utbyggnad av kärnkraft i Forsmark (modellering och analys)
– Internationell utblick
– Sammanfattande analyser och förslag på åtgärder

Resultat hittills:
-Befolkning: Tillfällig befolkningstopp under byggfasen på 1970- talet följdes av stabilisering på högre nivå men ingen varaktig tillväxt. Viss föryngring.
-Sysselsättning: Omkring 1 000 jobb skapades, men effekterna var starkast under byggtiden och minskade därefter. Multiplikatoreffekter blev lägre än förväntat.
-Kommunalekonomi: Skatteintäkterna ökade initialt men minskade på sikt när intäktsströmmar övergick till staten i samband med nytt skattesystem på 1980- talet.
-Näringsliv: Viss lokal diversifiering skedde, men stora kontrakt gick till externa aktörer vilket begränsade spridningseffekterna.
-Besöksnäring: Forsmark genererar positiv besöksnäringseffekt utan tydlig negativ påverkan på kommunens image. Sysselsättningseffekt på ca 80-90 helårsarbeten.

Kommande steg omfattar: fortsatt arbete med historisk tillbakablick, modellering med hjälp av insamlad data, internationella intervjuer, samlad analys, förslag på åtgärder och rapportskrivande.

Vid mötet framhåller Fabian Sjöberg att det i sammanhanget är intressant att jämföra med andra värdkommuner och vad de erhåller i ersättning/motsvarande. Exempelvis har Eurajoki kommun i Finland erhållit 400 miljoner/år vid etableringen av ny EPR- reaktor och slutförvaret i Olkiluoto. Fabian anser att det borde finnas en stabil löpande intäkt till de svenska värdkommunerna som går att planera efter långsiktigt.

Susanne Qvist ställer en fråga om när det kommunala vetot kommer i tillståndsprocessen? Enligt nuvarande lagstiftning så är vetorätten sen i processen efter att mark- och miljödomstolen lämnat sitt beslut till regeringen. Nu kommer vetobeslutet tidigare i processen enligt förslaget om ny ordning med tidigt ett principbeslut från regeringen. Ordföranden framhåller att enligt Kärnkraftsprövningsutredningens förslag så kan regeringen inte behandla ett principbeslut innan kommunens beslut i vetofrågan. En intressant och viktig fråga blir därför vad värdkommunen behöver för underlag för att kunna ta ställning i vetofrågan.

Beslut

Lägesrapporterna anses mottagna.

Vid KSO- mötet den 26 september ska lägesrapporter åter lämnas till styrelsen.

---

4. Kärnkraftsprövningsutredningen och remiss av utredningens delbetänkande om effektiv tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter samt rapport från hearing om delbetänkandet den 18/3. Senaste nytt från Expertgruppen - Ordföranden.

Delbetänkandet har remitterats till KSO, medlemskommunerna och de lokala säkerhetsnämnderna. Remisstid t.o.m. 2025-04-16. Presidiet har diskuterat remissen och har uppdragit åt KSO- samordnaren att ta fram ett förslag till yttrande utifrån framförda gemensamma synpunkter i samband med tidigare remisser om ny kärnkraft. Styrelsen har den 21/3 bemyndigar presidiet att avge ett yttrande från KSO, som delgivits styrelsen.

Regeringskansliet har bjudit in remissinstanser till en hearing den 18/3 angående Kärnkraftsprövnings-utredningens delbetänkande 1 avseende effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. Syftet med hearingen var att i ett tidigt skede få en bild av remissinstansernas övergripande synpunkter. Med anledning av att KSO inte kunde delta vid hearingen bjöd regeringskansliet in KSO till ett separat möte samma eftermiddag med rättssekretariatet. Jan Bengtsson, Varberg och KSO- samordnaren deltog.

Vid dagens sammanträde lämnar ordföranden, som ledamot i Expertgruppen en rapport om deluppdrag 3 om avfallsfrågor. Det tredje deluppdraget startade i januari och utredningen ska lämna sitt förslag till regeringen kring avfallsfrågan i augusti. Det finns många utmaningar kopplat till avfallsfrågan, bland annat att SKB AB:s nuvarande avfallsprogram enbart omfattar befintliga kärnkraftverks bränsle och avfall. SKB har för närvarande inte uppdraget eller möjlighet att ta emot tillkommande anläggningars bränsle eller avfall. Ett annat dilemma är att avfall från nya generationer av reaktortyper inte per automatik kommer vara anpassade till KBS-3-metoden. Ett nytt avfallsprogram behöver ta höjd för att tillkommande aktörer ska kunna ansluta sig till det samt att det tas höjd för radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet såsom sjukvård och forskning, vilket staten har ansvar för. I sammanhanget diskuteras en eventuell bolagsbildning.

Beslut:

Ärendet och rapporten anses mottagna.

---

4. Uppföljning av Statskontorets regeringsuppdrag om översyn av s.k. nämndmyndigheter bl. a. de lokala säkerhetsnämnderna.

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att analysera uppgifterna för och organiseringen av de myndigheter under regeringen som leds av en nämnd. Se bilaga. Uppdraget har redovisats till finansdepartementet den 13 juni 2024. Det finns totalt 45 nämndmyndigheter. Regeringskansliet har därefter berett ärendet. Statskontoret föreslog i sin rapport till regeringen att en fördjupad utredning skulle göras i delen som rör de lokala säkerhetsnämnderna. I september 2024 remitterade regeringskansliet Statskontorets rapport till de lokala säkerhetsnämnderna för yttrande. Slutdatum för remissvar var den 3/12 2024. KSO har den 29/11 2024 avgivit gemensamma synpunkter från KSO till regeringskansliet. KSO- samordnaren har i februari 2025 varit i kontakt med regeringskansliet och då framkom att remissvaren fortfarande bereds.

Noteras att Kärnkraftsprövningsutredningen i sitt delbetänkande ”Ny kärnkraft i Sverige– effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter” (SOU 2025:7) gör bedömningen att lokala säkerhets-nämnder kan behöva inrättas i nya kärnkraftskommuner. KSO har i sitt yttrande till regeringen över del-betänkandet framfört att ”Kärnkraftskommunerna ser det som synnerligen positivt att utredningen nu slår fast vikten av det unika insynsorganet de lokala säkerhets-nämnderna. KSO anser därför att pågående översyn av de befintliga säkerhetsnämnderna, som för närvarande bereds i regeringskansliet, måste leda till att regeringen kommer till ett motsvarande beslut för samtliga säkerhetsnämnder inför framtiden”.

KSO- samordnaren har i februari och i slutet på april kontaktat regeringskansliet för att få klarhet om beredningen av ärendet. Svaret är att beredningen av ärendet pågår.

Beslut

Uppföljningen anses mottagen.

---

5. Fråga om ev. nya medlemskommuner i KSO – uppföljningsrapport.

SMR-förstudier pågår på tre befintliga platser/medlemskommuner (Nyköping, Oskarshamn och Varberg). SMR-förstudie pågår även vid Marviken i Norrköpings kommun.

Dessutom finns Westinghouse bränslefabrik i Västerås kommun samt ESS och MAX IV i Lunds kommun (Internationellt centrum som är världs- ledande inom materialvetenskap och life-science. MAX IV invigdes 2016 och planen är att ESS ska börja leverera forskning 2027). I tre av KSO:s medlemskommuner bedriver industrin förstudier om ny kärnkraft, Oskarshamn, Nyköping och Varberg. Berörda företag är dessutom i kontakt med flera andra nya kommuner om framtida förstudier.

Vidare samordnar Naturvårdsverket utifrån ett regeringsuppdrag pilotprojekt i 13 kommuner som syftar till att öka kommunernas beredskap för ny kärnkraft. KSO- kommunerna Oskarshamn, Varberg och Östhammar bedriver pilotprojekt. Övriga pilotkommuner har ingen tidigare erfarenhet av kärnteknisk industri. Bland dessa kommuner kan det eventuellt finnas potentiella nya medlemmar i KSO.

Enligt tidigare beslut ska KSO:s ordförande kontakta Västerås kommun och vice ordföranden ska kontakta Lunds kommun.
Regeringens planer och lagstiftning för ny kärnkraft kan också komma att innebära nya lokaliseringar. I sammanhanget har KSO- samordnaren fått i uppdrag att se över KSO:s riktlinjer från 2021.

Beslut vid tidigare styrelsemöte:
- Presidiet får i uppdrag att hantera medlemsfrågan.
- Presidiet får även i uppdrag att diskutera möjligheten att KSO anordnar en erfarenhetskonferens för intresserade kommuner. Se notering ovan om möte för pilotkommuner i Oskarshamns kommun.
- Styrelsen fortsätter att följa upp frågan enligt tidigare beslut.
- KSO- samordnaren får i uppdrag att se över nuvarande riktlinjer för KSO.
- I enlighet med tidigare beslut fortsätter styrelsen att följa upp frågan.

Vid dagens sammanträde framhåller ordföranden att frågan om eventuellt nya medlemskommuner, reviderade riktlinjer för KSO och en översyn av kommunikations- och mediestrategin från 2020 måste ses som ett helt paket. En samlad diskussion i dessa frågor föreslås därför ske i samband med styrelsens möte i Varberg i november. Frågan om ev. nya medlemskommuner bör därför bordläggas tills den diskussionen är klar.

Beslut

En samlad diskussion i ovanstående frågor ska ske i samband med styrelsens möte i Varberg i november.

Frågan om eventuella nya medlemskommuner bordläggs tills den diskussionen är klar.

---

6. Översyn av KSO:s riktlinjer från 2021.

Med anledning av diskussionen om ev. nya medlemskommuner i KSO har samordnaren tidigare fått i uppdrag att se över de riktlinjer som styrelsen fastställde 2021. Ett utkast har diskuterats med presidiet. Samordnarens utkast till riktlinjer i form av ett diskussionsunderlag föreligger vid dagens sammanträde. Vid senaste sammanträdet beslutades att styrelsens ledamöter uppmanas att komma med inspel över diskussionsunderlaget så att det kan tas upp igen vid styrelsens majsammanträde. Några synpunkter har inte inkommit. Vid dagens sammanträde föreslår ordföranden att riktlinjerna ska diskuteras i samband med styrelsemötet i Varberg tillsammans med övriga frågor.

Beslut

Samordnarens utkast/diskussionsunderlag till reviderade riktlinjer för KSO ska diskuteras i samband med styrelsemötet i Varberg i november.

---

7. Regeringsuppdrag till Naturvårdsverket för att underlätta kommuners planering och arbetssätt med tillståndsprocesser för effektivare etablering av ny kärnkraft och medel till pilotprojekt.

Uppföljning av processerna kring pilotprojekten i Oskarshamns, Varbergs och Östhammars kommuner. Kommunerna har även sökt projektmedel i den andra ansökningsomgången 2025. Pilotprojekten ska slut-redovisas den 30/9- 25. Naturvårdsverket arrangerade den 4/3 ett virtuellt samverkansmöte. Vid mötet deltog 13 pilotkommuner och olika myndigheter samt KSO:s kontaktperson (samordnaren). Vid samverkansmötet deltog ett 50- tal deltagare online. 13 kommuner har lämnat in ansökningar till Naturvårdsverket i omgång 1 och 2.

Noteras att Oskarshamns kommun har bjudit in aktörerna till ett möte för erfarenhetsutbyte den 17-18 juni,

KSO har i sitt yttrande över Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande 1 framfört följande: ”Kärn-kraftskommunerna ser positivt på att det sedan en tid pågår en utvecklad dialog mellan statsmakterna och den lokala kommunala nivån genom initiativ från regeringens sida för att öka kommunernas beredskap inför processen kring etablering av ny kärnkraft. Samtidigt är KSO något tveksamt till nyttan av att engagera ett så stort antal kommuner i processen kring etableringen av ny kärnkraft i landet. De etablerade kärn-tekniska kommunerna har många års erfarenhet och kompetens samt lokal acceptans när det gäller att vara värd-kommuner för kärnteknisk verksamhet, vilket nya kommuner helt saknar. Intresset hos dessa nya kommuner är förstås positivt, men det gäller att hantera processen kring ny kärnkraft på ett förtroendefullt och rätt sätt. Till saken hör också att den nya tekniken kring SMR- reaktorer inte är fullt utvecklad för närvarande och ännu inte tagen i drift någonstans i världen. Kärnavfallsfrågan och det framtida systemet för hantering av de nya reaktorernas avfallstyper finns inte heller framtaget ännu. KSO har en förhoppning om att de pilotprojekt om ökad beredskap i kommuner inför ny kärnkraft, som Naturvårdsverket har i uppdrag att samordna under 2025, och den erfarenhetsöverföring som sker mellan offentliga parter på Kärnkrafts-samordnarens initiativ kommer att medverka till att denna process genomförs på rätt sätt.”

Vid dagens sammanträde framkommer att mötet i Oskarshamn är ett möte för att diskutera de problem kommunerna ställs inför och är i första hand till för kommunerna. Anmälningstid går ut den 16/5 och ännu har inga anmälningar inkommit från Varbergs, Östhammars och Nyköpings kommuner. Kommunerna kommer nu att följa upp detta. Framkommer att Östhammars kommun har budgetmöte i kommunfullmäktige hela dagen så det blir tjänstepersoner som deltar.

Beslut

Ärendet anses mottaget.

---

8. Rapport från möte med klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 7/4.

KS- ordföranden i de 13 pilotkommunerna bjöds in till ett dialogmöte med ministern den 7 april.
Nio av 13 pilotkommuner deltog,

Vid mötet deltog ordföranden och vice ordföranden. Av deras rapporter framkommer bland annat följande:
-inga direkta svar kom från regeringen utan statsrådet ville lyssna av pilotkommunerna,
-de nya kommunerna har många frågor och ingen koll på avfallsfrågan exempelvis.
-budskapet från kommunerna var att staten måste bli tydligare ”beställare” och att etableringen bör bli på befintliga kärntekniska platser,
-olika kunskapsnivåer när det gäller vad kärnkraft innebär,
-bra att lyfta frågor om vad lokalisering innebär och vilka kommunala resurser och kompetens som krävs.
-acceptansen hos kommuninvånarna är en central fråga - kärnkraftskommunerna har 50 års erfarenhet,
-finns inga SMR i drift utan pågår mycket förberedelser nationellt och internationellt,

-kärnbränsleförvaring en viktig fråga att lyfta och hur bränslet ska hanteras,
-när det gäller frågan om fortsättningen av projekten så har ordföranden framfört att det behövs en tydligare beställare från statens sida, vad vill staten uppnå? Regeringen vill höja beredskapen kring ny kärnkraft i kommunerna, men vill man få fram platser så måste staten peka mer på vad man vill,
-även frågan om att staten borde se över frågan om fastighetsskatten till kommunerna lyftes vid mötet.

Beslut

Rapporten anses mottagen.

---

9. Planerat projekt ”Samverkansforum för offentliga aktörer om ny kärnkraft” – Kärnkrafts-samordnaren.

På uppdrag av den nationella kärnkraftsamordnaren planeras ett projekt som omfattar berörda kommuner, länsstyrelser och regioner m. fl. offentliga aktörer vid utbyggnaden av ny kärnkraft. Den nationella kärnkraft-samordnaren bjöd in till ett inledande möte för olika offentliga aktörer i Jönköping den 6/11 2024. Vid mötet deltog bland annat representanter för Oskarshamns kommun, Varbergs kommun och Östhammars kommun samt KSO-samordnaren. Dessutom medverkade forskningsinstitutet RISE vid styrelsens sammanträde den 27/9 med ett externt föredrag om det planerade samverkansprojektet och en dialog fördes kring ett antal frågor från RISE som vägledning inför forskningsinstitutets fortsatta arbete med projektet.

KSO- samordnaren har tidigare varit i kontakt med den nationella kärnkraftssamordnaren och RISE kring det tänkta samverkansprojektet och då framkommer att samordnaren överväger fortsättningen. Kärnkrafts-samordnaren för även en dialog med Naturvårdsverket om samverkan kring de 13 pilotprojekten i kommunerna.

Vid dagens sammanträde framkommer att Naturvårdsverket kommer att ha ett möte för pilotkommunerna den 15 oktober.

Beslut

I likhet med tidigare beslut beslutar styrelsen att invänta Kärnkraftssamordnarens besked om en fortsättning på samverkans-projektet och pågående samverkan med Naturvårdsverket.

---

10. Regeringsremiss av Statskontorets rapport om inrättande av en teknisk stödorganisation för att stärka kompetens- utredningsstödet inom kärnsäkerhet och strålskydd.

KSO har fått rapporten på remiss. Yttrandet ska lämnas senast 6 maj. Kommunerna och säkerhetsnämnderna har inte erhållit remissen. I rapporten föreslår Statskontoret att regeringen inrättar en teknisk stödorganisation (TSO) för att stärka kompetens- och utredningsstödet inom kärnsäkerhet och strålskydd. Analysen visar att stödet i dag inte är tillräckligt effektivt och ändamålsenligt utformat för att skapa förutsättningar att bygga ut kärnkraften. En TSO kan förbättra den nationella kompetensförsörjningen, det internationella samarbetet och stärka stödet till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), bland annat i myndighetens arbete med att bereda ansökningar om nya kärnkraftsreaktorer. Vidare föreslås att TSO:n bör vara en uppgift i Strålsäkerhets-myndighetens instruktion

Presidiet och samordnaren har styrelsens uppdrag att bereda remissen och bedöma ifall KSO ska avge ett eget yttrande om det bedöms motiverat. Samordnaren har även skicka ut remissen till nämndsekreterarna för eventuella inspel.

Vid dagens sammanträde föreligger KSO- yttrandet från den 29 april, som tillstyrkts av presidiet.

Beslut

KSO- yttrandet över ifrågavarande remiss anses mottaget.

---

11. Omvärldsbevakning/GMF.

---

a) GMF årsmöte och konferens i Paks, Ungern, den 24-25 september och GMF:s 25- årsjubileum i.s.m. årsmötet.

b) Inbjudan till IAEA International Conference on Stakeholder Engagement for Nuclear Power Programmes, den 26-30 maj samt särskild inbjudan från IAEA:s generaldirektör till möte för borgmästare/motsv. i kärntekniska kommuner, i Wien den 27 maj e.m.

I anslutning till IAEA- konferensen genomför europanätverket GMF ett studiebesök den 26/5 e.m. vid kärnkraftverket Zwentendorf utanför Wien, som aldrig tagits i bruk, men som har haft en symbolisk betydelse i Österrike.

Fabian Sjöberg kommer att medverka vid IAEA- konferensen som talare i slutförvaringsfrågor.

e*) Information om rapporten "Developing host community agreements for SMRs" presenterad av GMF vid ett Webbinar den 27/3, kl. 14.00. Fabian Sjöberg och KSO- samordnaren deltog i mötet.*

I rapporten redovisas en sammanställning om olika former av stöd och resurser till värdkommuner i 14 europeiska kärntekniska länder och Sverige är ett exempel. KSO- samordnaren har i januari bidragit med ett underlag till rapporten i form av en sammanställning över formerna för stöd i Sverige, vilken delgavs styrelsen i.s.m. sammanträdet den 21/3. Rapporten, som är finansierad av den kanadensiska organisationen CANHC (Canadian Host Communities), blev offentlig den 25/4. Samordnarens utdrag/sammanfattning ur rapporten föreligger vid dagens sammanträde. Följande noteras:

-Värdkommunavtalen som redovisas i rapporten visar olika metoder för att hantera komplexa interaktioner mellan kärnkraftsprojekt och värdkommunerna, vilka säkerställer en balans mellan teknikutveckling och lokal utveckling.

-SMR- utvecklingen pågår och det finns ännu inga SMR- reaktorer beställda i Europa.

-När det gäller vilken avtalsmodell som än används så är det viktigt att markera att det inte finns någon enhetlig strategi för värdkommunavtalen, eftersom parternas ambitioner och sammanhanget varierar. Kommunerna måste ta reda på vad som är relevant för dem, deras behov, förväntningar och ambitioner och förhandla därefter.

-Delaktighet i beslutsfattandet relaterat till nya kärntekniska anläggningar kräver särskild uppmärksamhet. Invånare, samhällsmedlemmar och andra relevanta intressenter har en nyckelroll i att samutforma insatser som är avgörande för samhällets välbefinnande. Det finns olika verktyg för att engagera sig med allmänheten. Beroende på engagemangskontext, syfte, budget, resurser och tillgänglig tid kan en metod vara mer effektiv och lämplig än en annan.

KSO- samordnaren informerar om att GMF- samordnaren, som skrivit rapporten i egenskap av forskare, är beredd att informera KSO- styrelsen och andra intresserade om rapporten. Samordnaren kommer även att kontakta Kärnkrafts-samordnaren och Kärnkraftsprövningsutredningens kansli samt SSM och Naturvårdsverket om studien. KSO- samordnaren förordar att presidiet får i uppdrag att diskutera om och hur rapporten/studien lämpligen kan redovisas för berörda.

Fabian Sjöberg framhåller att Europa är referenspunkt i studien med 14 länder, som dessutom är medlemmar i GMF. Därför vore det lämpligt att GMF- samordnaren kunde redovisa rapporten.

Ordföranden föreslår att presidiet får i uppdrag att diskutera frågan om ett föredrag/redovisning av rapporten.

g) Samordnarens rapport från EURAD- project FORSAFF "Waste management for SMRs and future fuel", seminarium i Paris den 23 April (fr.o.m.12.00) - 24 April (t.o.m. 13:30). Även online.
GMF- samordnaren är delaktig i en arbetsgrupp som arbetar med Stakeholder engagement/delaktighet för olika intressenter och som organiserar ett seminarium kring temat att utveckla förståelse och utarbeta rekommendationer för etablering av SMRs och frågan om kärnavfallet. KSO- samordnaren deltog i mötet online.

Av KSO- samordnarens rapport framgår bland annat:
-slutsatsen är att det fortfarande finns många steg att ta kring SMR- utvecklingen och avfallet,
-tillräcklig kunskap måste inhämtas om det avfall som kan genereras i dessa SMR- reaktorer.
-regelverket som specifikt behandlar SMR och AMR (Advanced MR) måste förbättras,
-en viktig fråga är om befintliga myndigheter för hantering av radioaktivt avfall bör ta ansvar för avfallet från SMR och AMR. Detta är särskilt relevant för myndigheter som har finansierats av bidrag från "traditionella" kärnkraftverk, och vars medel nu skulle kunna omdirigeras till hantering av avfall från nya producenter,
-det finns fortfarande många osäkerheter gällande typen och mängden radioaktivt avfall/använt bränsle som de kommer att generera,
-vilka utmaningar kommer avfallet att innebära för befintliga regelverk? Om de är lämpliga för deponering i befintliga och planerade avfallsförvar. Detta beror på egenskaperna hos det producerade avfallet, för vilket det inte finns något entydigt svar. Det finns en stor variation av SMR vad gäller effekt, temperatur, teknik och bränslecykel, med storlekar från 1 MWe till över 300 MWe.
-den offentliga debatten kring SMR-avfall är generellt sett underutvecklad,
-beträffande valet av platser för SMR pekar på preferensen för att välja platser med befintliga kärnkrafts-anläggningar där lokalbefolkningen redan litar på den verksamhet som bedrivs,
-beträffande finansieringen av SMR- avfallshantering framkommer ”Förorenaren betalar principen” (Poluter Pay Principle”) förordas. Finns olika synsätt på huruvida en initial garanti bör krävas för nya SMR för att täcka framtida avfallshanterings- och avvecklingskostnader, eller om deras finansiering kan anslutas till befintliga system genom att kräva att nya operatörer gör regelbundna bidrag till fonden, utan att behöva en betydande initial garanti.
-i slutändan handlar det om en förtroendefråga; kommer vi att behandla nya producenter på samma sätt som vi behandlar nuvarande licensinnehavare av kärnkraftverk, eller kommer vi att kräva höga ytterligare garantier från dem?

h*) Information om pågående planering tillsammans med SSM och Östhammars kommun m.a.a. FSC-möte(Forum Stakeholder Confidence) i Bure, Frankrike, september 21-22 oktober-25 arrangerat av ANDRA (”franska SKB”), ”NEA Forum on Stakeholder Confidence French National Workshop, Nancy & Bure, France, 20-22 October 2025”. NEA Kärnkraftsbyrån Nuclear Energy Agency)/ OECD-Organisation for Economic Co-operation and Development Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.*

Arrangören har bjudit in Sverige att medverka i programmet och session om Stakeholder engagement/intressenters delaktighet i platsvalsprocessen för ett slutförvar i franska kommuner utan kärnteknisk erfarenhet. SSM har efter samrådet meddelat arrangören att det är möjligt att från svensk sida medverka och delge erfarenheterna från den svenska platsvalsprocessen för ny kärnkraft och de pilotprojekt som just nu pågår i 13 svenska kommuner. Styrgruppen har meddelat att detta skulle vara av intresse i programmet.

Beslut

Presidiet får i uppdrag att diskutera en föredragning av rapporten enligt punkt b) ”Developing host community agreements for SMRs” för KSO och övriga berörda intressenter.

I övrigt anses rapporterna mottagna.

12. KSO:s kommunikations- och mediestrategi.

Nuvarande strategi antogs av styrelsen 2020. Styrelsen har uppdragit åt KSO- samordnarens att göra en översyn av kommunikations- och mediestrategin. Presidiet föreslår att strategin ska diskuteras vid en work-shop i samband med KSO:s styrelsemöte i Varberg den 20-21 november.

Ordföranden föreslår att strategin ska diskuteras tillsammans med KSO:s riktlinjer och frågan om ev. nya medlemmar i samarbetsorganet. Diskussionen om strategin bör då omfatta frågor såsom -VAD- KSO ska kommunicera och -VAR- kommunikationen ska ske!? KSO:s kärnuppgift är att lämna service till medlems-kommunerna och de lokala säkerhetsnämnderna. Erfarenhetsutbytet i KSO är viktigt. Viktigast är att samordna kommunerna med kärnkraft. Omvärldsbevakning är viktigt i sammanhanget.

Beslut

KSO:s kommunikations- och mediestrategi ska diskuteras i samband med styrelsemötet i Varberg i november.

13. Konferensen Folk och Forskning dialog om framtidens elektrifiering den 8/5 i Uppsala - Föreningen Vetenskap & Forskning.

En snabb och omfattande utbyggnad av elkraften är nödvändig för att Sverige ska klara klimatmålen. Beslutsprocesser i kommuner och regioner är avgörande. Vilka utmaningar står er kommun eller region inför just nu? Ett av konferensens teman är elektrifieringen. Inga av KSO- kommunerna deltog, men vid mötet framkommer att Pontus Ericsson, Östhammar, deltog. Konferensen var bra med sitt el-tema och föredrag om elsystemet. Relevant för KSO var också kompetensfrågorna.

14. Externt föredrag från Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) - Kommunikationschef Anna Porelius.

Vid dagens sammanträde medverkar Svensk Kärnbränslehanterings (SKB AB) kommunikationschef Anna Porelius med ett externt föredrag.

I korthet är följande aktuellt i företaget: byggnation pågår i Forsmark, förberedelser i Oskarshamn 2026 (Inkapslingsanläggning påbörjas nästa år), FUD och Plan lämnas in hösen -25 och ett regeringsbeslut förväntas i slutet december-26, stort internationellt intresse eftersom Sverige/SKB har kommit långt i sitt kärnavfallsprogram i likhet med Finland, Kärnkraftsprövningsutredningen om avfallshanteringen/prog-rammet. Utbyggnaden av SFR löper på enligt plan och närmare 180 meter ny tunnel har producerats. Projektet är viktigt för att kunna ta emot rivningsavfall från nu kärnkraftverk. Markförberedande arbeten pågår för kärnbränsleförvaret och byggnationen av en kapselbro förbereds. Skog har avverkats och en anläggning ska byggas för att rena vatten. Det kommunala VA- systemet ska inte belastas.

I likhet med KSO så är SKB AB representerade i Kärnkraftsprövningsutredningens expertgrupp. Under våren 2025 studeras kärnavfallsprogrammet. SKB ägs av nuvarande tillståndshavare och avfallsvolymen är anpassad till nuvarande kärnkraftsprogram och KBS 3- systemet, inklusive livstidsförlängningar av reaktorer. Sedan är det stopp volymmässigt och tillståndsmässigt. Ny kärnkraft kräver nytt avfallsprogram och organisation. Frågan blir då om de nya anläggningsägarna ska driva detta, eller inte!? Konstateras att det idag finns mycket arbete gjort och ett avfallsprogram som fungerar. Av vikt är också att anläggningarna finns på platser med lokal acceptans, vilket inte är självklart i en internationell jämförelse.

En annan fråga i sammanhanget är om det kommer att finnas ett Clab eller blir det torrförvar i anslutning till kärnkraftverken!? I så fall stora Castorbehållare istället för vattenkylda bassänger som i Clab. Anna Porelius framhåller att torrförvar är lika säkert, men att Sverige inte har någon erfarenhet av detta. Den svenska modellen fungerar för lättvattenreaktorer. SKB har inte svaret på hur avfallet från de nya reaktorerna ska hanteras. Skulle man eventuellt få in de nya avfallstyperna i nuvarande KBS 3- systemet så måste detta konverteras.

Ordföranden konstaterar att Vattenfall i sin förstudie om ny kärnkraft har föreslagit torrförvar i berget vid Ringhalsverket. Susanne Qvist framhåller att det ur ett helhetsperspektiv kan vara svårare att ge sig in i en ny teknik som torrförvar. Ann- Charlotte Stenkil ställer frågan om nya aktörer kan köpa in sig i befintligt avfallsprogram? Av svaret framgår att de anläggningsägarna måste ta beslutet (Vattenfall, Uniper och Fortum). I så fall behöver ett bolag bildas. Uniper har inga planer på att bygga ny kärnkraft utan kommer avsluta det företaget håller på med. KSO- samordnaren undrar om några av pilotkommunerna har kontaktat SKB eftersom det finns mycket frågor kring kärnavfallet, inte minst från de 10 pilotkommunerna som saknar kärnteknisk erfarenhet? Av svaret framgår att en kommun har hört av sig till SKB.

15. Avslutning

Vice ordföranden Ann-Charlotte Stenkil informerar om att hon går i pension i september och Ann-Charlotte vill därför tacka för sig i styrelsen. Hon framhåller att det har varit många spännande och lärorika möten i KSO och att framtiden också innehåller flera intressanta frågor som behöver följas upp och studeras. David Sandrén (M) kommer att bli ny ordförande i kommunstyrelsen i Varberg, men i nuläget är det oklart vem som blir ordförande i lokala säkerhetsnämnden. Ann-Charlotte avslutar med att önska KSO lycka till i det fortsatta arbetet!

Ordföranden framför ett stort tack till Ann-Charlotte Stenkil för hennes engagemang och intresse under åren. Vidare framförs en förhoppning att det blir ett återseende i samband med KSO- mötet i Varberg i november för en ordentlig avtackning.

KSO- samordnaren framför ett varmt tack till vice ordföranden från sekretariatet och för ett mycket gott samarbete i presidiet under två mandatperioder.

Ordföranden avslutar med att framföra ett stort tack till Anna Porelius, SKB AB, för ett intressant föredrag och tackar styrelsen för bra diskussioner samt avslutar sammanträdet.

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNAS SAMARBETSORGAN

Andreas Erlandsson
Ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/Gen.sekr.